

Kritiek

Inleiding

Mijn kritiek op de kerk(leiding) betreft drie hoofdzaken: seksuele moraal, zondegezeur en gebrek aan spirituele voeding van de gelovige.

Maatschappelijke relevantie hoort daar ook bij maar ik heb daarmee te weinig ervaring, noch voldoende overzicht om daarin een bijdrage aan te bieden. Natuurlijk is het een goede zaak dat paus Franciscus ons rentmeesterschap van de aarde en de zorg voor de arme duidelijk noemt. Wat ik in dat kader me afvraag is of het wel te verantwoorden is om met geld geld te verdienen. Geld zie ik als een ruilmiddel in dienst aan elkaar, waaraan die hebberigheid geen deel heeft. Ik doel niet op rente voor geleend kapitaal e.d. maar valutahandel en dergelijke. Maar ik ben daarin niet voldoende thuis.

Ook wil ik benadrukken dat het mij niet gaat om aan de kaak te stellen maar om verbeteringen voor te leggen, want het gaat om iets kostbaars, Het Lichaam van Christus, dat (niet alleen) mij dierbaar is en waarvoor ik me graag jarenlang heb ingezet - nog. Misbruik komt daarom niet ter sprake; die smet is overduidelijk. Je hoopt dat wat is gebeurd niet waar is. Evenals 'curie'schandalen. Hetgeen nu ook niet wil zeggen dat wat ik hier aanroer mijns inziens slechts rimpels zijn. Het is ernstig.

Zondegezeur

Ik herinner me dat bij de gedachten aan Michel van der Plas zomer 2015 een fragment van een interview werd gepresenteerd dat ca. een jaar daarvoor was opgenomen: een oude man die met een blijvend zonde-/schuldprobleem zat - op het einde van zijn leven. Een weduwe die geen steun van de kerk wilde, niet kon verdragen, omdat ze zich afvroeg waarom of waarin zij zich zondig moest weten. Iemand die geen vlieg kwaad kan doen zegt dat hij bij het 'mea culpa' in het begin van de Eucharistie beseft hoe zondig hij is. Ik herinner me het pekellijstje dat ik voor het biechten moest samenstellen om iets te kunnen belijden.

Iedereen kan voorbeelden aanhalen en ervaringen vertellen van het onvruchtbare schuldgevoel dat de kerkleiding heeft aangekweekt en men zal erkennen dat dat niet goed was, maar is dat wel voorbij?

- Als ik naar de kerk ga om Eucharistie te vieren en men begint met een driewerf "door mijn (allergrootste) schuld" - als zo erg is, zou je dan niet liever eerst gaan biechten? Anders is het schuldinflatie. En moet de voorganger bij de offerande het nog hebben over zijn schuld? Ik denk dat een ander woord beter staat.

- Als ik vooral in de vastentijd in het getijdenboek lees waaraan ik deel heb - zonde, schuld, zondaars, onmacht, vijand, duisternis, blindheid, kwaad, tirannie, strik van den boze - komt de gedachte op dat ik mijn buurman maar ga vermoorden en vervolgens mijn buurvrouw verkrachten - dan heb ik tenminste een zonde gedaan. Iedere vrijdag psalm 52 moeten bidden - op zich staan daar heel mooie gedachten in maar ze zijn gerelateerd aan wat David presteerde. Zo'n schoft ben ik nou ook weer niet. Te zwaar geschut voor mijn beleving. Psalm 90 staat als eerste uitnodigingspsalm: met een stok achter de deur als je niet luistert: "nooit zullen ze binnengaan in Mijn rust". Goede morgen!

- Voor het ter Communiegaan wordt het "Lam Gods dat de zonden van de wereld wegneemt" aangehaald. Dat heeft niks met nuttigheid te maken. Een verwijzing naar Het Paaslam inspireert wel.

- Het meest veelzeggend vind ik wel de uitnodiging tot de Communie "Heer, ik ben niet waardig ...". In het Grieks staat: "Heer, ik ben niet geschikt dat jij ...". Vervolgens wordt nota bene de zaak omgedraaid: de honderdman wilde Jezus uitnodigen (maar dat was ongeschikt omdat Jezus zich als Jood zou verontreinigen). Bij de Communie nodigt Jezus ons uit: "neemt en eet". Dan geldt Zacheüs als bijbelse figuur: "Zacheüs, als de sodamieter ....!" En Zacheüs kwam als de sodamieter; geen gezeur over waardigheid of zo. Oergezond. Alleen het idee al dat er van waardigheid sprake zou kunnen zijn! De kerkleiding ontnemt de gelovige zo de vreugde van je zonder meer welkom weten. Intiem. Hij kent je toch.

- Het tweede gebed van de kerk is begiftigd met zondaars. Alsof Maria niks beters doen heeft. Ik bid: "Heilige Maria, moeder van God, inspireer ons en sta ons bij in iedere nood". Daarmee doe je haar meer recht. Als er één geïnspireerd was, is zij het. Met haar voorbeeld dient zij ons directer.

Ik ben de laatste om te ontkennen dat er zondaars zijn; zonde en kwaad bestaan. Maar op die manier kweekt de kerkleiding geen vruchtbaar zonde- en schuldbesef. Ze stoot eerder af.

- In het Eucharistisch Gebed wordt gebeden voor de zielerust van de overledenen. Als ik het voor mogelijk moet houden dat mijn vrouw niet in de hemel is - leuk geloof is dat. Als je sterft, zijn ruimte en tijd er niet

meer, is er geen verandering, geen boete- of reinigingstijd Dan is het links of rechts. Deur open of dicht. Dat *wij* onze overledenen gedenken omdat ze ook erbij horen is heel goed maar zoals nu wordt gebeden houdt de gedachte in dat zij nog niet voor Zijn Aangezicht zijn, nog (net) een zonde zouden kunnen hebben begaan. Ik vind dat gezeur van een bangerik, die barnhartigheid niet snapt.

Seksuele moraal

Over huwelijksmoraal heb geschreven in twee artikelen: "[Natuurwet](#)" en "[Geldig ontbinden](#)". Het laatste is meer informatief, het eerste meer verantwoordend. In het kort komt het op het volgende neer.

Geslachtsgemeenschap op zich wordt (nu even niet gaan gillen) 'gerechtvaardigd' door de trits 'eros - philia - agapè', niet door het gericht zijn op nieuw leven. Gehuwden weten dat. Als er bedoeld nieuw leven uit voortkomt is dat een extra, binnen het huwelijk een 'voltooiing'. Er zijn intussen genoeg gehuwde kerkelijke vaklieden en verstandige huismoeders die in staat zijn de huwelijksmoraal vast te stellen. De celibataire kerkleiding hoeft zich niet met de huwelijksbeleving te bemoeien zolang recht en menswaardigheid niet in het geding zijn, maar het aanreiken van een ideaal en sacramentele beleving binnen de Kerk is haar wel eigen. De (maatschappelijke) ordening die vroeger ontbrak is nu door de staat overgenomen.

Als een geldig gesloten kerkelijk huwelijk helaas toch vast is gelopen, houdt de kerkleiding vast aan de onverbreekbaarheid daarvan maar denkt toch barmhartig te zijn voor de gescheidenen: "De kerk heeft je lief". ! Volgens de aanbeveling van de laatste bisschoppenconferentie zouden gescheiden hertrouwen toch nog te Communie mogen gaan. Waarmee de kerkleiding in een spagaat terecht kwam van leer enerzijds en het leven anderzijds in een poging om de realiteit te benaderen. Ging niet door. Als de liefde voor elkaar is vastgelopen, functioneert het sacrament niet meer. De oplossing is dat geldig ontbinden mogelijk is volgens het evangelie. De betreffende tekst in Mt is - je gelooft je ogen niet - fout vertaald.

Een beroep op de bijbel inzake "[homoseksualiteit](#)" (artikel) is niet geldig omdat zij niet als menselijke aard daarin ter sprake komt. De Bijbel gaat over hetero's die homo doen, die hun ingeschapen aard verruilen. Voor de beleving van de homo geldt de trits 'eros - philia - apapè' ook. Voor de visie en de houding van de kerkleiding inzake de homo's kan ik geen begrip opbrengen. Heeft de Schepper hen verkeerd geschapen?

Gebrek aan Spiritualiteit

Twee onderdelen: vasthouden aan de maagdelijke geboorte en de uitvoering van de Eucharistie. Daarover ook weer twee artikelen: "[Liever anders](#)" en "[Geboren uit de maagd Maria](#)" inzake het eerste onderwerp en "[Cruciaal](#)" en "[Te beleven](#)" inzake het tweede. De eerste zijn grondiger dan de tweede.

Samengevat: vasthouden aan de maagdelijke geboorte zet Jezus, Maria en Jozef apart. Geen mens die dat nog gelooft. Heeft God een wonder nodig? Terwijl de vraag terecht is 'wanneer heb je meer 'gehalte' aan incarnatie: als Jezus de natuurlijke zoon van Jozef en Maria is of als hij op onnatuurlijke wijze is ontstaan in de schoot van Maria?'. Daarbij gaat het om 'wat heb je er aan?' De vervolgvraag is 'kan het?' Ja, het kan want de Joden dachten toen dat het zaad van de man de volledige mens 'in nuce' bevatte en de moederschoot alleen een soort broedstoof was. Het kind was een verlengstuk van de vader. Dus kon Jozef niet de vader van Jezus zijn, want hij was een mens en Jezus was/is God. Wij weten ca. 150 jaar hoe de biologie in elkaar zit en dat het kind een derde, eigenstandig wezen is waarin "De Volheid geheel heeft kunnen wonen". Dan staan Jezus, Maria en Jozef niet meer apart en komt goddelijke aanwezigheid wel heel kortbij in onze menselijke natuur. Durf je het aan?

Over de uitvoering van de Eucharistie: waarom loopt het kerkbezoek zo terug? Omdat er niks te be-leven valt! Be-leven in de betekenis van be-ademen, eigen inbreng; de priester doet het. Wat *doet* de gelovige nou zelf actief typisch eucharistisch? (dus niet receptief) Niks.

Wezenlijk is dat de Gemeenschap haar sacrament viert, onder 'aanvoering' van de be-Ambte, als Kerk 'gelegitimeerd' door hem. Daarbij gaat het om vier 'stappen': iedere gelovige legt zijn/haar hostie op een schaal met haar/zijn eigen dankaanbod (Eucharistie is primair danken), de be-Ambte maakt dat met het zijne tot dankaanbod van de Kerk, dat aanbod ("beadem met Uw Geest *deze* gaven opdat zij ..") wordt in de consecratie verbonden met het dankaanbod van Jezus en door zijn heilig, priesterlijk volk, de actueel vierende Gemeenschap, "door Hem en met Hem en in Hem" aangeboden aan de Vader. Waarna meteen en zonder meer de Communie volgt op uitnodiging van Zijn "neemt en eet". Is er meer mogelijk ?

Ja, de Stilte er na.

Het klinkt oneerbiedig maar de uitvoering van de Eucharistie heeft meer van het afwikkelen van een programma, een opvoering van een stuk dan van een intense persoonlijke en gemeenschappelijke beleving. Na de emancipatie van 'wij katholieken' begon, na Vat II, in de zeventiger jaren de emancipatie van het individu. En de leegloop in de kerk. Ik denk (!) nu (!) dat het ontbreken van geestelijke voeding, Spiritualiteit, daartoe heeft bijgedragen. Als daarin wél was voorzien, was het individu binnen de Gemeenschap redelijkerwijs wel tot zijn recht gekomen.

Geloven - startpunt

Getuige de leegloop van de kerk mist zij haar spiritueel vermogen, liever: de gelovigen missen het en geloven het wel. Belangstelling voor het geestelijke te over, hunkering naar spiritualiteit, zeker onder jongeren; waarom pikken we het dan niet op? Door tekort aan kennis, aan instelling, houding van de leiders/voorgangers en aan beleving door de gelovigen.

Ik denk dat men zonder het zich ervan bewust te zijn te veel het idee hanteert 'geloven is aannemen op gezag'. "Ik heb mijn eigen geloof" is vaak te horen en is meer een verzet dan een open deur intrappen. Geloven en (opleggend) moeten gaan niet samen. De eerste grond voor geloven, de stap vanuit mijn eigen religieus vermogen, ligt alleen tussen mijn Schepper en mij. Bij mijn vraag naar mijn bestaan kan ik de wezenlijke eerste stap zetten, de 'Iets' wordt 'Gij', aanspreekbaar: ik-Gij & Gij-mij, wederzijds, rechtstreeks en onmiddellijk, en daar zit niets en niemand tussen. Een intiemere relatie dan die tussen Schepper en schepsel is niet mogelijk. Geloven is Leven naar God toe. Geloofsbeleving.

Dat geloofsinhoud verder wordt uitgebouwd is een vervolg, waarbij gezag, gebaseerd op ontzag, van dienst zal zijn. Ik wil best vernemen over Jezus van Nazaret maar *ik* moet (voorwaarde) er klaar mee komen anders is het geen geloof. Geloof vraagt eigen standpunt en inzet anders is de lol ervan af. Hetgeen niet wil zeggen dat ik mijn gezonde verstand niet hoeft te gebruiken; ook gekregen.

Conclusie

Als ik dat bovenstaande overzie en goed inschat – is het dan vreemd dat men 'dag met het handje' zwaait? Ik zie het donker in met de kerk. De grijze koppeltjes gaan ook een keer dood. En als we niks doen, stonden we erbij en keken er naar. En hebben het nakijken. De enige oplossing die ik zie is dat men kundig met frisse jongeren, neuroloze waaghalzen en dwangvrije vernieuwers fundamenteel van voor af aan herbegint met geloofsleer en geloofsbeleving. Van voor af aan: ik besta en ik wil wat - hoe komt dat? en wat? Dan verwerft men kennis.

Piet Goris

Epe, Kerstmis 2015 – 9 december 2019

Piet Goris (1929) doctoraal theologie KTU 1990

is 26 jaar als vrijwilliger actief geweest in de Martinusparochie te Epe op het terrein van catechese, pastorale zorg en liturgie.

Hij is de auteur van "Boek over Geloof" en "Kleinboek over Geloof" zie www.Overgeloof.info

Postadres: Schotakker 42 8162JE Epe Nederland

Email: boekovergeloof@kpnmail.nl

De links naar de genoemde artikelen staan met dezelfde naam ook op www.Overgeloof.info en op de CD.

Een paar stekelroosjes

Onderdompeling – besprenkeling

Mij lijkt dat men zich – vroeger en nu - niet realiseert dat dopen onderdompeling inhoudt; dan werd het maken van een kruisje met wijwater bij het binnengaan in de kerk niet met het doopsel geassocieerd. Dat kruisje is besprenkeling opdat ik rein/ontvankelijk de heilige plaats binnenga, actueel. Zoals het "Asperges me" vòòr de hoogmis 's zondags: "Besprenkel mij met hysop en ik zal rein worden" - uit de boetepsalm 51. Zo ok Ez 36,25:"... besprenkel u me zuiver water ..." In de Middeleeuwen werd ook de kerk (zelfs aanverwante gebouwen) met wijwater besprenkeld ter bescherming, reiniging, bestemming. (Een andere functie is zegening van trouwringen, palmtakken e.d.) Wijwater is geen doopwater; beide hebben een eigen ritueel. Ik weet dat ik ben gedoopt, anders ging ik niet in geloof naar de kerk. De doop is eenmalig, ze

reinigt niet, maar maakt nieuw, niet opnieuw, opent Leven naar God toe. (Het vormsel voedt dat Nieuwe, dat Leven voor God, onderhoudt het, inspireert.) Reiniging kan gelukkig maar. Ze kan diepgang krijgen. De riten onderdompeling en besprenkeling verschillen – de betekenissen ook. Reiniging is gebaseerd op doopsel. Als er binnenin geen nieuw Leven is, heeft de buitenkant geen afglans. Als die vermindert of uitvalt, kan reiniging uitkomst brengen. Besprenkeling is wel gebaseerd op doop, herinnert er wel aan, maar is een 'actie', rite, geen herinnering, met en eigen inhoud.

In de Paastijd is sprake van vermenging: het water in de doopvont is in de Paaswake geheiligd door de Heilige Geest, de Levendmaker. Dan staat de daaropvolgende besprenkeling ermee typisch in het teken van het doopsel, een bevestiging. Maar het "Vidi aquam is de antifoon tijdens de wijwaterbesprenkeling voor de hoogmis ...", zegt het Liturgisch Woordenboek. Het verwijst naar de tempelstroom van Leven gevend water (Ez 47), die al in de 5e eeuw in Jeruzalem werd gezien als zinnebeeld van de genade in Jezus, uit wiens zijde Leven gevend water stroomt (n.a.v. Joh 7,37v). Dan is associatie met het doopsel als Leven gevend water te begrijpen en lijkt besprenkeling meer een inspiratie dan reiniging. Maar van onderdompeling is bij Ezechiël noch bij Johannes sprake. Het idee dat ik best gereinigd wil worden om van dat LevensWater te kunnen drinken vind ik niet verkeerd.

Mij lijkt bij de uitvaart de besprenkeling bij het binnenkomen om rein voor Zijn Aangezicht mogen staan en de besprenkeling bij de absoute om Leven gevend water ontvangen meer ter zake dan een herinnering aan de doop. Als je die dan nog nodig hebt, ben je te laat.

Drang

Ik vind het belangrijk om kritisch te zijn inzake dit soort aanwensels omdat ze afleiden van waar het om gaat. Met een kritische houding en kunde zou Jezus sinds de vernieuwingsdrang na Vat II nooit zijn Bloed laten vergieten ([Euch.](#) blz.4 voetnoot 12), zou de Heer, onze God Zijn waardigheid ([Euch.](#) blz. 11, 3^e al.) in eigen hand houden, zou de eigenheid ([Euch.](#) blz.4 regel 10) van de broodrite en die van de bekerrite bij de consecratie gehandhaafd zijn, zou de voorganger geen steek onder water krijgen (blz. 11, 3^e al.), zouden de voorbeden voor anderen zijn, zou onderscheid tussen ontferm u, verhoor ons en dank u functioneren, zou de collecte niet aansluiten bij de offerande ([Euch.](#) blz. 5, 5^e al.). En misschien zou nog meer.

Collecte

Het ter zake doende citaat over collecte-offerande van Hans Meyer in "Gottesdienst der Kirche", Handbuch der Liturgiewissenschaft, Teil 4, Eucharistie von Hans Meijer, Verlag Pustet, blz. 344 is als volgt:

"Bejaht man dennoch als die die Gestalt bestimmende Intention der Gabenbereitung daß die Gläubigen sich und die Schöpfung in das Eucharistische Opfer einbringen wollen, so findet diese Absicht ihren sachgemäßen Ausdruck im Darbringen von Brot und Wein durch die Gläubigen für das Eucharistischen Opfer (und könnte, so verstanden, auch Opferung heißen). ("Opferung" heeft ook iets van opofferen, maar hier gaat het om aanbieden – 'offerte'.)

Davon zu unterscheiden ist das Einsammeln oder Bringen von Gaben für die Kirche und für die Armen (Kollekte), das mit dem Darbringen von Brot und Wein verbunden wird. Das war nicht immer so (literatuur-opgave) und muß nicht so bleiben. Denn diese Gaben stehen nicht in unmittelbaren Zusammenhang mit der Eucharistie und können grundsätzlich auch von Nicht-Vollmitgliedern der Gemeinde angenommen werden."

Het gaat twee gegevens: de offerande op zich en de combinatie ervan met de collecte. Zijn kwalificatie van de offerande als wezenlijk onderdeel van de sacramentsbeleving van vierende Gemeenschap is duidelijk. Hij legt dat in zijn boek uit.

Nu in de coronatijd de collecte qua uitvoering los is van de offerande, ligt er een uitgelezen kans om de offerande de aandacht te geven die haar toekomt. Zie boven. Wanneer de collecte wordt gekoppeld aan de offerande, wordt de gelovige op het verkeerde been gezet: hij denkt dat hij daarmee deelneemt aan de offerande. Quod non. Een collectelied is zinloos, een echt [offerandelied](#) (blz. 9, 3^e al.) inspireert. Als de offerandegebeden worden afgedrukt in het zondagsmissaaltje, wordt de gelovige uitgenodigd mee te bidden met offerandegebeden en kan hij gaan vermoeden dat er sprake is van ... "(mijn) en uw offer aanvaard kan worden ...".